

I. megoldás. A számtani sorozatban szokásos jelölést használva

$$a_k = a + (k - 1)d, \quad A_k = kq^{a+(k-1)d}.$$

A mértani sorozat összegképletének levezetésénél célszerűnek bizonyult az összeget megszorozni q -val, s a kapott két sorozat különbségét venni. Próbálkozzunk most is ezzel az ötlettel. Szorozzuk meg, az S_n sorozatot q^d -nel, ami 1-től különböző pozitív szám, hacsak $d \neq 0$. ($d = 0$ esetben a sorozat számtani sorozatba megy át, s ennek összegét könnyű meghatározni.)

$$S_n = q^a + 2q^{a+d} + 3q^{a+2d} + \dots + nq^{a+(n-1)d},$$

$$q^d S_n = q^{a+d} + 2q^{a+2d} + 3q^{a+3d} + \dots + nq^{a+nd}.$$

A második összeget az elsőből kivonva, kiemelés után kapjuk, hogy

$$S_n(1 - q^d) = q^a(1 + q^d + q^{2d} + \dots + q^{(n-1)d} - nq^{nd}).$$

A zárójelben levő mértani sorozatra az ismert összegezési formulát alkalmazva a következő kifejezést kapjuk:

$$S_n = \frac{q^a}{1 - q^d} \left(\frac{1 - (q^d)^n}{1 - q^d} - nq^{nd} \right) = \frac{q^a}{(1 - q^d)^2} (1 - (n + 1)q^{nd} + nq^{(n+1)d}).$$

Gyimesi László (Budapest, Piarista Gimn., IV. o. t.)

II. megoldás. Vezessük be a következő további jelöléseket: $q^d = x$ és $q^a = r$, ekkor

$$S_n = r + 2rx + 3rx^2 + \dots + rnx^{n-1} = r(1 + 2x + 3x^2 + \dots + nx^{n-1}).$$

Az az észrevétel, hogy itt a kx^{k-1} tag az x^k -nak a deriváltja, azt jelenti, hogy az $1 + 2x + 3x^2 + \dots + nx^{n-1}$ összeg a $P(x) = x + x^2 + \dots + x^n$ összegnek a deriváltja. Ennélfogva a

$$P(x) = x + x^2 + \dots + x^n = \frac{x^{n+1} - x}{x - 1}$$

azonosság alapján (hacsak $x \neq 1$) az összeg deriváltja egyenlő a jobb oldalon álló kifejezés deriváltjával. Ismert deriválási szabályok alapján

$$P'_n(x) = \frac{[(n + 1)x^n - 1](x - 1) - (x^{n+1} - x)}{(x - 1)^2} = \frac{1 - (n + 1)x^n + nx^{n+1}}{(1 - x)^2}.$$

Ezt $r = q^a$ -nal megszorozva és $x = q^d$ -t beírva, az előző megoldásban kapott eredményhez jutunk.

III. megoldás. Az előző megoldásban használt jelöléseket megtartva írjuk fel az S_n összeg r -ed részét és jelöljük F_n -nel:

$$F_n = 1 + 2x + 3x^2 + \dots + nx^{n-1}.$$

Ez az összeg meghatározható a következőképpen is: legyen

$$f_1 = x^{n-1},$$

$$f_2 = x^{n-1} + x^{n-2},$$

$$f_3 = x^{n-1} + x^{n-2} + x^{n-3},$$

$$\dots$$

$$f_n = x^{n-1} + x^{n-2} + x^{n-3} + \dots + x^2 + x + 1,$$

ekkor nyilvánvalóan

$$(*) \quad F_n = f_1 + f_2 + \dots + f_n.$$

Az f_k ($k = 1, 2, \dots, n$) összeg abból a mértani sorozatból az első k elem összege, amelynek első tagja x^{n-1} és hányadosa $y = \frac{1}{x} = \frac{1}{q^d} \neq 1$.

Így a mértani sorozatra vonatkozó összefüggés alapján

$$f_k = x^{n-1} \frac{y^k - 1}{y - 1} = cy^k - c,$$

ahol c -vel átmenetileg az $\frac{x^{n-1}}{y - 1}$ kifejezést rövidítjük. Ennek és a (*) összefüggésnek a felhasználásával

$$F_n = c(y + y^2 + \dots + y^n) - nc = cy \frac{y^n - 1}{y - 1} - nc$$

alakba írható, és ebből $y = \frac{1}{x}$ és c visszahelyettesítésével az előző megoldás $P'_n(x)$ eredményéhez jutunk.